

СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА І ФАРМАЦІЯ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Рекомендовано д. фарм. н., доцентом Л. В. Галій

УДК 37.091.21

DOI: 10.24959/sphhcj.17.70

А. А. Котвицька, Н. В. Живора, О. М. Котенко, І. В. Красовський

Національний фармацевтичний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ З ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ТА ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ ДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

Мета: вивчення досвіду організації проведення професійної орієнтації та підготовки молоді до працевлаштування в країнах Європи.

Методи. Аналіз нормативних документів, офіційних сайтів державних організацій, наукової літератури.

Результати дослідження. На світовому рівні професійна орієнтація та працевлаштування розглядаються як складові частини єдиного комплексу з розвитку кар'єри людини для забезпечення ефективної трудової зайнятості населення. У Великій Британії, Франції, Німеччині створені розгалужені системи державних установ, які підпорядковані міністерствам освіти та праці і забезпечують професійну орієнтацію молоді, опікуються підвищенням кваліфікації та працевлаштуванням працездатного населення протягом усього життя. За результатами вивчення міжнародного досвіду встановлено, що головну роль у наданні первинних знань про різні професії відіграє середня та старша школи за участю центрів професійної орієнтації, різноманітних Інтернет-ресурсів, громадських організацій, роботодавців.

Висновки. Встановлено, що провідну роль у професійній орієнтації молоді, підвищенні кваліфікації та працевлаштуванні працездатного населення протягом усього життя відіграють державні організації; доведено доцільність адаптації досвіду проведення професійно-орієнтаційної діяльності в країнах Європи до культурних традицій і економічних умов України.

Ключові слова: професійна орієнтація; вибір професії; працевлаштування; розвиток кар'єри; професійний розвиток.

A. A. KOTVITSKA, N. V. ZHYVORA, O. M. KOTENKO, I. V. KRASOVSKYI

THE STUDY OF THE INTERNATIONAL EXPERIENCE IN ORGANIZING PROFESSIONAL ORIENTATION AND TRAINING OF YOUTH FOR EMPLOYMENT

Aim. To study the experience of organizing professional orientation and training of youth for employment in Europe.

Methods. The analysis of normative documents, official websites of governmental organizations, scientific literature.

Results. Globally, professional orientation and job placement are considered as an integral part of a single complex for the career development of a person to provide the effective employment of the population. In the UK, France, and Germany there is an extensive system of state organizations subordinated to the Ministries of Education and Labor that conduct professional orientation of youth, provide advanced training and employment of the working-age population throughout the life. According to the results of studying the international experience it has been found that the secondary schools and high schools play the main role in providing the primary knowledge about different professions, while professional orientation centers, various Internet resources, nonprofit organizations, as well as employers assist them.

Conclusions. It has been found that state organizations play a leading role in professional orientation of young people, training and employment of the working population throughout life; the expedience of adaption of the experience in conducting career-oriented activities in European countries to cultural traditions and economic conditions in Ukraine has been proven.

Key words: professional orientation; the choice of profession; employment; career development; professional development.

А. А. Котвицкая, Н. В. Живора, А. М. Котенко, И. В. Красовский

ИССЛЕДОВАНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ОПЫТА ПО ОРГАНИЗАЦИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ОРИЕНТАЦИИ И ПОДГОТОВКИ МОЛОДЕЖИ К ТРУДОУСТРОЙСТВУ

Цель: изучение опыта организации проведения профессиональной ориентации и подготовки молодежи к трудоустройству в странах Европы.

Методы. Анализ нормативных документов, официальных сайтов государственных организаций, научной литературы.

Результаты исследований. На мировом уровне профессиональная ориентация и трудоустройство рассматриваются как составные части единого комплекса по развитию карьеры человека для обеспечения эффективной трудовой занятости населения. В Великобритании, Франции, Германии созданы разветвленные системы государственных учреждений, подчиненных министерствам образования и труда, которые обеспечивают профессиональную ориентацию молодежи, заботятся о повышении квалификации и трудоустройстве трудоспособного населения в течение всей жизни. По результатам изучения международного опыта установлено, что главную роль в предоставлении первичных знаний о разных профессиях играет средняя и старшая школы с участием центров профессиональной ориентации, различных Интернет-ресурсов, общественных организаций, работодателей.

Выводы. Установлено, что ведущую роль в профессиональной ориентации молодежи, повышении квалификации и трудоустройстве трудоспособного населения в течение всей жизни играют государственные организации; доказана целесообразность адаптации опыта проведения профориентационной деятельности в странах Европы к культурным традициям и экономическим условиям Украины.

Ключевые слова: профессиональная ориентация; выбор профессии; трудоустройство; развитие карьеры; профессиональное развитие.

Постанова проблеми. Важливою умовою стабільного розвитку держави є забезпечення продуктивної трудової зайнятості населення, максимальної збалансованості між потребами суспільства в конкретних видах професійної діяльності та прагненнями і наявною професійною освітою працездатного населення.

Особливого значення набуває наявність достатньої кількості фахівців відповідних спеціальностей для значущих галузей, до яких належать і медицина та фармація. Обґрунтоване державне замовлення фахівців необхідних профілів, залучення на навчання відповідним чином мотивованої та підготованої молоді вкрай важливо для нормального функціонування галузей економіки країни. Що стосується системи охорони здоров'я та фармацевтичного сектора, що наразі докорінно реформуються: вводяться посади з новими вимогами професійної компетентності, значно розширюються мережі аптечних закладів, окремі функції первинної долікарської допомоги покладаються на працівників аптек, то підготовка фахівців відповідно до потреб системи охорони здоров'я і фармації є вкрай важливою.

Одним із важелів, який сприяє забезпеченню балансу між потребами галузі у спеціалістах відповідної кваліфікації та прагненням окремих людей до гідного працевлаштування, є професійна орієнтація, що

проводиться як державними установами різного рівня, так і навчальними закладами, роботодавцями, громадськими та комерційними структурами.

В Україні проблемами трудової зайнятості населення на державному рівні опікуються насамперед Міністерство соціальної політики України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство молоді та спорту України. Основними нормативними документами, які регулюють питання організації професійної орієнтації в Україні, є: Концепція державної системи професійної орієнтації населення, План заходів з реалізації Концепції державної системи професійної орієнтації населення, Положення про організацію професійної орієнтації населення, Положення про професійну орієнтацію молоді, яка навчається, Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2016-2020 роки. Також в Україні створена Рада з питань професійної орієнтації населення, яка є консультативно-дорадчим органом при Кабінеті Міністрів України, головним завданням якої є забезпечення реалізації Концепції державної системи професійної орієнтації населення [1-6].

Разом з тим необхідно зазначити, що Концепція державної системи професійної орієнтації населення, затверджена у 2008 р. і переглядалась у 2011, 2012, 2013 роках, потребує подальшого розвитку та деталізації,

зокрема у частині профорієнтаційної роботи вищих навчальних закладів та визначення їх місця в державній системі професійної орієнтації населення. Для визначення перспектив подальшого розвитку системи професійної орієнтації в Україні, на нашу думку, доцільним є вивчення та узагальнення досвіду організації профорієнтаційної роботи в країнах Європи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивчення закордонного досвіду організації системи професійної орієнтації населення висвітлено в наукових працях як вітчизняних, так і закордонних авторів, зокрема: С. С. Гриншпун, С. В. Понікаровської, С. Н. Толстогузова, Л. А. Турчиної, Ch. Nymas, P. D. Pumfrey, G.-L. Audic та ін. [7-9].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим результати дослідження не дають можливості чітко розуміти основні методологічні підходи до профорієнтаційної діяльності й інколи носять фрагментарний характер.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є вивчення досвіду організації проведення професійної орієнтації та підготовки молоді до працевлаштування в країнах Європи.

Викладення основного матеріалу дослідження. За результатами вивчення закордонного досвіду нами встановлено, що в більшості Європейських країн термін «професійна орієнтація» не використовується. Загальноприйнятим терміном є «Career Development – розвиток кар'єри». Професійна орієнтація і працевлаштування розглядаються як складові частини єдиного комплексу, який включає профінформацію, профконсультування, професійний відбір і профпідбір, працевлаштування і заходи з адаптації до трудової діяльності.

У 2004 році з метою координації профорієнтації, професійного навчання та працевлаштування на світовому рівні створений Міжнародний центр з розвитку кар'єри та публічної політики – International Centre for Career Development and Public Policy (ICCDPP), головним завданням якого є сприяння міжнародному обміну з питань професійної підготовки, працевлаштування та розвитку кар'єри [10].

У подальшому створена Європейська мережа з керівництва кар'єрою протягом усього

життя – European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN, 2007 р.), головною метою якої є розвиток співробітництва країн Європейського Союзу (ЄС) у сфері освіти і зайнятості та підтримка діяльності відповідних національних та регіональних структур. На сьогодні мережа об'єднує 30 держав-членів ELGPN та здійснює забезпечення постійної взаємодії з відповідними структурами усіх держав ЄС [11].

Для забезпечення цілеспрямованого навчання протягом усього життя та постійної ефективної зайнятості населення ELGPN співпрацює з Європейським центром з розвитку професійно-технічної освіти – The European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop) [12], а також Європейським фондом освіти – The European Training Foundation (ETF), ICCDPP [13].

У цілому, як свідчить міжнародний досвід, у розвинутих країнах світу та Європи як на державному, так і на регіональному рівнях приділяється значна увага профорієнтаційній роботі з усіма віковими категоріями населення з метою забезпечення ефективної трудової зайнятості.

Так, наприклад, у Великій Британії загальне керівництво профорієнтаційною роботою забезпечують Міністерство освіти – Department for Education (DfE) та Міністерство у справах бізнесу, інновацій та навичок – Department for Business, Innovation and Skills (BIS). Результатом діяльності вказаних органів стало прийняття у 2010 році стратегічних документів «Інвестування в навички для стабільного зростання», «Нові виклики, нові можливості: план реформування системи отримання подальшої освіти та навичок: створення системи навичок світового класу», на основі яких проведено реформування системи профорієнтації та створення загальної профорієнтаційної служби для осіб старше 13 років. Також важливим та результативним кроком стало створення при Міністерстві у справах бізнесу, інновацій та навичок Агенції з фінансування навичок – Skills Funding Agency (SFA) й Агенції з фінансування освіти – Education Funding Agency (EFA), з подальшим формуванням Національної служби кар'єри – National Careers Service (NCS, 2012 р.). На сьогоднішній день Національна служба кар'єри має

розгалужену мережу офісів з організаційної діяльності, які проводять консультування в очній та заочній формах, шляхом використання власного веб-сайта, а також у соціальних мережах [14-16].

Як правило, Національна служба кар'єри надає інформацію, поради та рекомендації, які допомагають у прийнятті рішення щодо вибору місця навчання, підвищення кваліфікації і працевлаштування, забезпечує незалежну, конфіденційну й об'єктивну консультацію кваліфікованих спеціалістів. Уряд Великої Британії щороку виділяє понад чотири мільярди фунтів стерлінгів на кредитування навчальних програм для осіб, що звертаються за допомогою до Національної служби кар'єри.

Головними завданнями Національної служби кар'єри (NCS) є такі: забезпечення можливості здійснення аналізу своїх навичок та здібностей; допомога в плануванні кар'єри та втілення розробленого плану кар'єри; мотивація реалізації розробленого плану дій; навчання та використання сучасних інструментів, що застосовуються при визначенні здібностей та навичок при працевлаштуванні [16].

Система допомоги в професійному самовизначенні молоді у Франції також створена на державному рівні та контролюється Міністерством національної освіти, вищої освіти та наукових досліджень і Міністерством праці, зайнятості, професійної підготовки та соціального діалогу. При Міністерстві національної освіти Франції працює Національне бюро інформації за освітою і фахом – Office national d'information sur les enseignements et les professions (ONISEP), метою якого є допомога молоді з початковим вибором кар'єри, враховуючи як схильності молоді людини, так і сучасні потреби суспільства. Поширення профорієнтаційної інформації, як правило, відбувається через друковані видання (книги, довідники, бюлетені), цифрові мультимедійні продукти (веб-портал, мобільні додатки, рекламне відео та презентації). Також ONISEP виступає організатором і співорганізатором численних виставок і форумів, присвячених вибору кар'єри та кар'єрному росту молодих людей. На сьогодні в країні існує шість різних онлайн сервісів (медіаплатформ), за допомогою яких

дані щодо професійної орієнтації молодих людей, починаючи з п'ятого класу школи, вносяться в єдину базу даних ONISEP [17].

Необхідно зазначити, що, крім ONISEP, у Франції функціонує мережа спеціалізованих центрів профорієнтації, що інтегровані у своїй роботі з асоціаціями батьків, профспілками, біржами праці та іншими державними і приватними структурами, які вирішують проблеми зайнятості населення. Співробітниками таких центрів є висококваліфіковані фахівці – радники з профорієнтації, які отримали спеціальну профільну освіту в провідних ВНЗ країни. До компетентностей таких фахівців належать здійснення аналізу галузей економіки з метою визначення дефіциту в кадрах та направлення молодих людей на навчання відповідно до їх інтересів і здібностей у ті галузі економіки, де спостерігається кадровий дефіцит.

Питаннями підвищення кваліфікації та працевлаштування безробітних у Франції з 2009 року займається єдина державна структура – Центр працевлаштування POLE-EMPLOI, створення якого є частиною державної програми зі зменшення безробіття. Центр працевлаштування надає соціальні пільги та консультації громадянам, що шукають роботу, а також інформацію роботодавцям. Після реєстрації у Центрі працевлаштування кожен громадянин отримує персонального консультанта, який допомагає в пошуках роботи, орієнтує кандидатів у перспективних напрямках додаткового навчання і сприяє працевлаштуванню [18].

У Німеччині керівництво профорієнтаційною роботою забезпечують Федеральне міністерство освіти і наукових досліджень (BMBWF) і Федеральне міністерство праці та соціальних питань (BMAS) [19, 20]. Центром з питань дослідження і подальшого розвитку професійного навчання та підвищення кваліфікації в Німеччині є Федеральний інститут професійної освіти (BIBB), який сприяє упровадженню інновацій у сфері професійної освіти і розробляє пропозиції щодо поліпшення якості навчання та підвищення кваліфікації. До головних завдань BIBB належать: визначення перспектив розвитку професійної освіти і навчання; стимулювання інновацій у національних і міжнародних професійних системах; розробка нових,

орієнтованих на практику рішень як для початкової, так і для неперервної професійної освіти і навчання. З урахуванням безпосереднього підпорядкування ВІВВ федеральному уряду Німеччини, що викладено у Законі про професійну підготовку (2005 р.), фінансування ВІВВ здійснюється з федерального бюджету уряду і підлягає юридичному нагляду Федерального міністерства освіти і наукових досліджень [21-23].

Соціальними партнерами в Німеччині у сфері професійного самовизначення молоді є держава в особі різних відомств, роботодавці, працівники і профспілки, які співпрацюють на трьох рівнях: федеральному, земельному, регіональному. Важливу роль з підготовки молоді до вступу в трудове життя відіграють також центри професійної орієнтації, в яких учні початкових шкіл та їхні батьки можуть отримати детальну інформацію про професії, перспективи того чи іншого виду трудової діяльності, наявність місць у різних навчальних закладах. Також досить важливим напрямком профорієнтації є навчання на однорічних курсах професійної підготовки, які часто працюють на базі державної або приватної професійної школи; інститути соціального партнерства, установи вільного часу. Головним напрямком діяльності цих організацій є робота з професійного самовизначення молоді, надання можливості учням самостійно ознайомитися та отримати початкові навички у цікавій для них професії.

Отже, можна стверджувати, що в більшості європейських країн питання організації професійної орієнтації та підготовки до працевлаштування знаходяться у сфері постійної уваги на рівні держави і вирішуються шляхом створення розгалужених дієвих систем професійної орієнтації молоді. Головна роль у наданні первинних знань про різні професії, як правило, відіграють середня та старша школи, центри професійної орієнтації, різноманітні Інтернет-ресурси, громадські організації, організації роботодавців.

Перелік використаних джерел інформації

1. Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 р. № 842. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/842-2008-%D0%BF>.
2. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції державної системи професійної орієнтації населення [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 року № 150-р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/150-2010-%D1%80>.

У більшості країн світу на рівні старшої школи учні роблять первинний вибір трудового шляху з подальшою диференціацією навчання у старшій школі з підготовкою до подальшого здобуття вищої освіти або отримання професійних навичок певних робітничих професій.

Окремим напрямком у профорієнтаційній роботі та працевлаштуванні є діяльність державних структур, які забезпечують підвищення кваліфікації або перекваліфікацію старшого покоління з подальшою допомогою у працевлаштуванні працездатного населення протягом усього життя.

Висновки і перспективи подальших розробок

1. Встановлено, що професійна орієнтація та працевлаштування в Європейських країнах розглядаються як складові частини єдиного комплексу з розвитку кар'єри людини для забезпечення ефективної трудової зайнятості населення.

2. Доведено, що в розвинутих країнах Європи на державному та регіональному рівнях приділяється значна увага профорієнтаційній роботі з усіма віковими категоріями населення.

3. Визначено основні функції міжнародних організацій, які займаються питаннями міжнародного обміну з питань професійної підготовки, працевлаштування та розвитку кар'єри.

4. Вивчення організаційної структури установ, які забезпечують профорієнтаційну діяльність у Великій Британії, Франції, Німеччині, свідчить, що провідну роль у професійній орієнтації молоді, підвищенні кваліфікації та працевлаштуванні працездатного населення протягом усього життя відіграють державні організації.

5. За результатами дослідження міжнародного досвіду доведено, що форми і методи профорієнтаційної діяльності в країнах Європи доцільно адаптувати до культурних традицій і економічних умов України.

Конфлікт інтересів: відсутній.

3. Про затвердження Положення про організацію професійної орієнтації населення [Електронний ресурс] : наказ Міністерства праці України, Міністерства освіти України та Міністерства соціальної захисту населення України від 31.05.95 р. № 27/169/79 (із змінами від 10.10.2006 року). – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0190-95>.
4. Про затвердження Положення про професійну орієнтацію молоді, яка навчається [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти України, Міністерства праці України та Міністерства у справах молоді і спорту України від 02.06.1995 р. № 159/30/1526. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0198-95>.
5. Про утворення Ради з питань професійної орієнтації населення [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 21 січня 2009 р. № 28. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/28-2009-%D0%BF>.
6. Про затвердження Державної цільової соціальної програми “Молодь України” на 2016–2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 148. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>.
7. Турчина, Л. О. Особливості профорієнтації молоді, яка навчається в зарубіжних країнах / Л. О. Турчина // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Проблеми педагогіки середньої та вищої школи. – 2013. – Т. 26 (65), № 1. – С. 216–227.
8. Понікаровська, С. В. Професійна орієнтація: приклад США та Великої Британії / С. В. Понікаровська // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2014. – Вип. 34 (87). – С. 293–298.
9. Толстогузов, С. Н. Опыт профориентационной работы за рубежом / С. Н. Толстогузов // Образование и наука. – 2015. – № 1. – С. 151–165. doi: 10.17853/1994-5639-2015-1-151-165
10. International Centre for Career Development and Public Policy (ICCDPP) [Internet]. – Available at : <http://iccdpp.org/>.
11. European Life long Guidance Policy Network [Internet]. – Available at : <http://www.elgpn.eu/>.
12. The European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop) [Internet]. – Available at : <http://www.cedefop.europa.eu/en>.
13. The European Training Foundation [Internet]. – Available at : <http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/home>.
14. Investing inskills for sustainable growth: strategy document [Internet]. – Available at : <http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/further-education-skills/docs/s/10-1272-strategy-investing-in-skills-for-sustainable-growth.pdf>.
15. New Challenges, New Chances: Next Steps in Implementing the Further Education Reform Programme [Internet]. – Available at : <http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/further-education-skills/docs/f/11-1380-further-education-skills-system-reform-plan>.
16. National Careers Service, NCS [Internet]. – Available at : <https://nationalcareersservice.direct.gov.uk>.
17. Office national d'information sur les enseignements et les professions – (ONISEP) [Internet]. – Available at : <http://www.onisep.fr/>.
18. POLE-EMPLOI [Internet]. – Available at : <http://www.pole-emploi.fr/>.
19. BMBF [Internet]. – Available at : <https://www.bmbf.de>.
20. BMAS [Internet]. – Available at : <http://www.bmas.de/>.
21. BIBB [Internet]. – Available at : <https://www.bibb.de/>.
22. Задачи BIBB [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.bibb.de/dokumente/pdf/bibb_aufgaben_russisch.pdf.
23. Reform of Vocational Education and Training in Germany [Internet]. – Available at : https://www.bibb.de/dokumente/pdf/The_2005_Vocational_Training_Act.pdf.

References

1. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 veresnia 2008 r. № 842 «Pro zatverdzhennia Kontseptsii derzhavnoi systemy profesiinoi oriantatsii naseleennia» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of September 17, 2008 N 842]. (2008). Available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/842-2008-%D0%BF>.
2. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 sichnia 2010 roku № 150–r. «Pro zatverdzhennia planu zakhodiv z realizatsii Kontseptsii derzhavnoi systemy profesiinoi oriantatsii naseleennia». (2010). Available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/150-2010-%D1%80>.
3. Nakaz Ministerstva pratsi Ukrainy, Ministerstva osvity Ukrainy ta Ministerstva sotsialnoho zakhysti naseleennia Ukrainy vid 31.05.95 r. № 27/169/79 (iz zminamy vid 10.10.2006 roku) «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro orhanizatsiiu profesiinoi oriantatsii naseleennia». (2006). Available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0190-95>.

4. Nakaz Ministerstva osvity Ukrainy, Ministerstva pratsi Ukrainy ta Ministerstva u spravakh molodi i sportu Ukrainy vid 02.06.1995 r. № 159/30/1526 «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro profesiinu orientatsiiu molodi, yaka navchaietsia». (1995). Available at : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0198-95>.
5. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 sichnia 2009 r. № 28 «Pro utvorennia Rady z pytan profesiinoi orientatsii naselennia». (2009). Available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/28-2009-%D0%BF>.
6. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 liutoho 2016 r. № 148 «Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy "Molod Ukrainy" na 2016–2020 roky ta vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy». (2016). Available at : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>.
7. Turchina, L. O. (2013). *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Problemy pedahohiky serednoi ta vyshchoi shkoly*, 26 ((65) 1), 216–227.
8. Ponikarovs'ka, S. (2014). *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahal'noosvitnii shkolakh*, 34 (87), 293–298.
9. Tolstoguzov, S. N. (2015). Career guidance experience abroad. *The Education and science journal*, 1 (1), 151–165. doi: 10.17853/1994-5639-2015-1-151-165.
10. International Centre for Career Development and Public Policy (ICCDPP). (n.d.). Available at : <http://iccdpp.org/>.
11. European Life long Guidance Policy Network. (n.d.). Available at : <http://www.elgpn.eu/>.
12. The European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop). (n.d.). Available at : <http://www.cedefop.europa.eu/en>.
13. European Training Foundation. (n.d.). Available at : <http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/home>.
14. Investing in skills for sustainable growth: strategy document. (n.d.). Available at : <http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/further-education-skills/docs/s/10-1272-strategy-investing-in-skills-for-sustainable-growth.pdf>.
15. New Challenges, New Chances: Next Steps in Implementing the Further Education Reform Programme. (n.d.). Available at : <http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/further-education-skills/docs/f/11-1380-further-education-skills-system-reform-plan>.
16. National Careers Service, NCS. (n.d.). Available at : <https://nationalcareersservice.direct.gov.uk>.
17. Office national d'information sur les enseignements et les professions. (n.d.). Available at : <http://www.onisep.fr/>.
18. POLE-EMPLOI. (n.d.). Available at : <http://www.pole-emploi.fr/>.
19. BMBF. (n.d.). Available at : <https://www.bmbf.de>.
20. BMAS. (n.d.). Available at : <http://www.bmas.de/>.
21. BIBB. (n.d.). Available at : <https://www.bibb.de/>.
22. Zadachi BIBB. (n.d.). Available at : https://www.bibb.de/dokumente/pdf/bibb_aufgaben_russisch.pdf.
23. Reform of Vocational Education and Training in Germany. (2017). Available at : https://www.bibb.de/dokumente/pdf/The_2005_Vocational_Training_Act.pdf.

Відомості про авторів:

Котвицька А. А., доктор фармацевтичних наук, професор, перший проректор з науково-педагогічної роботи, Національний фармацевтичний університет (<http://orcid.org/0000-000-6650-1583>). E-mail: prorector@nuph.edu.ua
Живора Н. В., кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри технології ліків, Національний фармацевтичний університет. E-mail: n.v.zhivora@gmail.com

Котенко О. М., доктор фармацевтичних наук, професор кафедри технології ліків, Національний фармацевтичний університет (<http://orcid.org/0000-0001-6233-9841>). E-mail: kotenko@nuph.edu.ua

Красовский І. В., кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фізики, Національний фармацевтичний університет (<http://orcid.org/0000-0003-4585-7377>). E-mail: ikrasov@gmail.com

Information about authors:

Kotvitska A. A., Doctor of Pharmacy (Dr. habil.), professor, the first vice-rector for academic work, National University of Pharmacy (<http://orcid.org/0000-000-6650-1583>). E-mail: prorector@nuph.edu.ua

Zhyvora N. V., Candidate of Pharmacy (Ph.D.), associate professor of the Drugs Technology Department, National University of Pharmacy. E-mail: n.v.zhivora@gmail.com

Kotenko O. M., Doctor of Pharmacy (Dr. habil.), professor of the Drugs Technology Department, National University of Pharmacy (<http://orcid.org/0000-0001-6233-9841>). E-mail: kotenko@nuph.edu.ua

Krasovskiy I. V., Candidate of Physics and Mathematics (Ph.D.), associate professor of the Department of Physics, National University of Pharmacy. (<http://orcid.org/0000-0003-4585-7377>). E-mail: ikrasov@gmail.com

Сведения об авторах:

Котвицкая А. А., доктор фармацевтических наук, профессор, первый проректор по научно-педагогической работе, Национальный фармацевтический университет. (<http://orcid.org/0000-000-6650-1583>). E-mail: prorector@nuph.edu.ua

Живора Н. В., кандидат фармацевтических наук, доцент кафедры технологии лекарств, Национальный фармацевтический университет. E-mail: n.v.zhivora@gmail.com

Котенко А. М., доктор фармацевтических наук, профессор кафедры технологии лекарств, Национальный фармацевтический университет (<http://orcid.org/0000-0001-6233-9841>). E-mail: kotenko@nuph.edu.ua

Красовский И. В., кандидат физико-математических наук, доцент кафедры физики, Национальный фармацевтический университет (<http://orcid.org/0000-0003-4585-7377>). E-mail: ikrasov@gmail.com

Надійшла до редакції 12.01.2017 р.